

```
<!doctype html>
<html>
<head>
<meta charset="UTF-8">
<title>Tilbake til start</title>
  <link rel="stylesheet" type="text/css" href="../
191026_style01.css">
</head>

<body>

<p><a href="../index.html"></a></p>

  <h2>Tilbake til start!</h2>

  <p dir="ltr">(13.1.2020)</p>

  <p><i><a href="mailto:arnfinn.christensen@gmail.com">Send
epost til arnfinn.christensen@gmail.com</a> hvis du har forslag til
endringer eller forbedringer i dette innlegget!</i></p>

  <p class="bilde">Deklarasjon: Denne artikkelen har en SGI
(Sur Gubbe-Indeks) på 75.</br></p>

<h3>Først – tre løfter</h3>

<p><strong>Løfte nr. 1:</strong> Alle artiklene på denne nettsiden
er skrevet ut fra et behov for å uttrykke noe jeg synes er viktig å
gi til andre. Aldri – ALDRI! – skal jeg noensinne la meg påvirke av
klikktellere. Hvis jeg når fram til én annen der ute i kyberrommet,
er det nok. Vi er enkeltmennesker og hvert menneske teller like mye
som alle til sammen.</p>

<p><strong>Løfte nr. 2:</strong> Vanlig tekst vil alltid formidles
med enkleste og mest ressursparende form for koding – <em>html</
em>. Det som var godt nok for Cern-fysikeren og html-oppfinneren Tim
Berners-Lee, er mer enn godt nok for meg. Hvis jeg bruker mer
avansert koding, er det for å oppnå helt spesiell og avgrenset
tilleggsfunksjonalitet som interaktivitet, lyd eller video.</p>

<p><strong>Løfte nr. 3:</strong> Enhver artikkel på dette nettstedet
skal beholde sitt opprinnelige utseende. Fornyinger av layout skal
aldri få tilbakevirkende kraft.</p>

<p>Hvorfor disse tre løftene? Jo, fordi jeg i mange år har savnet
det som opprinnelig fikk meg til å bli trollbundet av datamaskiner –
her mer spesifikt av internett. Dette er ett av flere forsøk på å
finne tilbake til de digitale røttene mine. Så – tilbake til
start.</p>
```

Min lille internetthistorie

I mange år har jeg jobbet med internett. Først i nrk.no, eller "NRK Interaktiv" som det het i pionerdagene på seint 1990-tall, da vi var fem ansatte og ble kalt "NRK Hyperaktiv" av mer sindige kolleger som ikke så behovet for et nytt medium ved siden av radio og fjernsyn.

 Den aller første lagrede NRK-nettsida på internettarkivet Wayback Machine 12.november 1996. Se utviklingen av nrk.no-layouten på NRK Beta!

De aller første årene i NRK Hyperaktiv var de mest slitsomme og frustrerende, men også de artigste. Vi hadde kontorer i det som ble kalt filmbrakka i Gydas vei, der det nå ligger påsje boligblokker, og kodet html for hånd etter et kort og heftig kodekurs med vår kollega Tom Ottmar, som seinere startet ... Startsidene.

Den gangen var NRKs nettsider en tyrkisk basar av fargerike layouter. Hver redaksjon hadde sine ildsjeler av glade amatørkodere. Noen var bedre enn andre. Musikeren Håkon Kornstad var sivilarbeider i kulturavdelingen i NRK P2, og laget en grensesprengende nettside som scrollet sideveis! Han designet også flere jazz-platecovere.

Å kode html for hånd er som å mekke bil. Du vet hva du gjør og hvorfor det blir som det blir. Det er hands-on. Det er frustrerende når nettsida ser ræva ut og gøy når det klaffer.

Det tok ikke lang tid før slangen snek seg inn i html-paradiset, i form av en henvendelse fra en hyggelig kar på vegne av NRKs dataavdeling, som til da hadde holdt seg med Norsk Data stormaskiner i et regiment av lydige og dumme dataterminaler. De trengte å bygge kompetanse på dette nye uregjerlige internettet som det kanskje likevel ville bli noe av.

Vel – nå ville de egle seg inn mellom meg og mine kjære html-koder. De tilbød seg å lage en slags "automatisk" nettside. Med støvsugerselgerens innsmigrende overbevisningskraft fikk jeg fortalt hvordan det ville lette mitt arbeid som redaktør av daværende Radioavisa.

 Forsidelogoen til NRK radioavisa, en del av NRKs nettsider på seint 1990-tall – en av landets tidlige rene nettaviser.

<p>Nå trengte jeg ikke lenger å bry meg med html. Nå kunne jeg bare skrive teksten uten tagger, og så ville alt legge seg så pent på plass, skulle jeg få se.</p>

<p>Dette var mitt første møte med det grådige monstret som kalles CMS – Content Management System. CMS er så lettvtint, så. Like inspirerende som et mobilkamera for Morten Krogvold – eller å sette Leif Ove Andsnes foran et elektronisk orgel med kulørte akkord- og rytme knapper.</p>

<p class="bilde"></br>

(Fotomontasje: Arnfinn Sørensen, basert på Public domain-fotos. OBS: Dette er en fotomontasje, humoristisk ment.)</p>

<p>CMS føkker opp en teknologi som opprinnelig var tenkt som et demokratisk og enkelt system for å uttrykke seg på nett – html.</p>

<p>For hva er html? Forkortelsen står for Hyper-Text Markup Language. Hypertekst er rett og slett lenker – klikkbar tekst som tar deg videre til en annen nettside.</p>

<p>Hvem som helst – fra CERN-fysikeren Tim Berners-Lee, som laget html rundt 1990, til hjemmeside-hobbysnekkeren – kunne publisere på nettet. Du trengte egentlig bare Windows-programmet "Notisblokk" og et gratis ftp-program for å være med på moroa.</p>

<p>Men hvem kan tjene penger på gratisprogrammer og folk som selv tar kontroll over kodingen? Det gjaldt for databransjen stikke foten innenfor døra til selvforsynte nettbrukere og gjøre seg uunnværlige, selge lettvinthetsdopet som smekket den åpne inngangsdøra foran nett-mekkerne.</p>

<p>I NRK var de glade nett-amatørenes tid snart omme. Dama på Marienlyst snublet inn i en pengegalopp der lisenspengene røk unna på mislykkede CMS-er – svære, tungroddede systemer der teksten ble sugd ut fra databaser og trøkket som orddeig gjennom standardiserte layout-former.</p>

<p>Jeg husker spesielt ett sånt system, fordi jeg selv ble trøkket inn i komitéen som skulle presse ut "kravspekken". Det ble en feit kravspekk, eltet av byråkrater med kjekt å ha-syndrom i terminalfasen. Så falt da også hele bakverket raskt sammen og fikk i skyllene etter at det hadde kostet nye millioner. Værsgo, spytt ut.</p>

<p>Men dette systemet var ikke det siste. Nye CMSer ble utviklet "in-house", som det heter, med nerder i blåskjermede avlukker som laget den ene "Desken" etter den andre. Og alle de humanistiske åndsarbeiderne med teknovegring jamret over hvordan systemene krasjet og krasjet. Men lære html og gjørra det selv? Nei, det ble for vondt og vrient, og kanskje litt under deres verdighet. De var

jo ikke rånere på Infobahn og kunne ikke risikere å skitne seg til med tagger.</p>

<p>Nå har jo CMS-systemene blitt bedre med årene. Det er litt som når selvkjørende elbiler og Macer med høy designfaktor utkonkurrerer rånere-Volvoene som Ronny kunne skru på og selvbygger-Bob-Kåres versting-PC. Men på den digitale motorveien er jeg en Ronny Bob-Kåre. Selv om jeg skriver dette på en Mac. Men det er en annen historie.</p>

<p>Jeg hadde også et kort og lite bejublet verv som revisor i Grorud-Romsås SV i Oslo. Da jeg begynte der, hadde de hyggelige folkene oppe på Romsås snekret sine egne, sjarmerende "hjemmesider". De hadde lekt seg med farger og fonter og fotos av nabolaget. Entusiasmen var stor. Men så kom CMS.</p>

<p>Jada, SV fant ut at de kunne ødsle partistøttens gavmilde millioner på et System med Administratorer og Brukere i et Hierarki. Det hjemmelagde rusket ble feiet vekk til fordel for Corporate Slime-portretter av ulastelig smilende partitopper. Hvilken hyllest til lokaldemokratiet!</p>

<p>Da blåmannen Bernander ble K-sjef og en av hans disipler lanserte følgende slagord for mitt kjære P2: "Når kvalitet må rate" – da sa jeg takk for meg mens jeg ennå kunne – til nettavisa forskning.no.</p>

<p>Der laget jeg først multimedia, altså interaktivt innhold ved hjelp av programmer som Macromedia Shockwave og det urettferdig utskjelte Flash/Adobe Animate, og seinere også video, podkaster og artikler, artikler, artikler.</p>

<p class="bilde">
Skjerm bilde fra multimediaproduksjonen "Drivhuseffekten", laget i forbindelse med Polaråret 2008. Brukeren kunne endre mengden drivhusgasser til høyre og se hvordan det påvirket energistrømmene inn og ut fra Jordas atmosfære og temperaturen, selvsagt bare veiledende med illustrativ hensikt. Med "hjulet" til venstre kunne forskjellige klima-tilbakekoblingsløyper kobles inn og ut.</p>

<p>forskning.no startet også med et monument av et CMS, utviklet for nye friske millioner fra Forskningsrådet. Til stadig jamring fra journalistene ble nye CMSer avløst av enda nyere ... og enda nyere.</p>

<p>Hver gang gikk man på limpinnen: Det neste CMS-et skulle løse problemene vi hadde med det forrige. Og i bunnen av all jamringen lå stadig samme frustrasjon: Vi får det ikke akkurat slik vi vil! Og endringer koster nye titusener, hundretusener.</p>

<p>Enda har jeg ikke fullført alle anklagepunkter mot denne CMS-vederstyggheten. Det verste er at CMS vandaliserer

kulturhistorien.</p>

<p>Nettet har sin egen kulturhistorie – ikke lang, men viktig. Noen nettstedet – som Wayback Machine – prøver å redde stumper av denne historien, men mesteparten gumles opp av CMS-er. Hvordan?</p>

<p>Jo – hver gang en redaksjon bestemmer seg for å gå over til en ny CMS, gjør de en "konvertering". Det betyr at eldre innhold – med layout og øvrig innpakning som kulturhistorisk vitnesbyrd om sin tid – byttes ut med en ny og mer tidsriktig innpakning.</p>

<p>Tenk deg at du går i arkivene og leter opp gamle utgaver av – la oss si – Aftenposten. Det er ikke bare selve de historiske overskriftene som henter fortida tilbake, nei, i mange tilfelle er det alle notisene og reklamene, for ikke å si layouten som lar fortida puste ut av den sprø cellulosen.</p>

<p>Tenk deg så at de gamle historiske oppslagene isteden var pakket inn med fargerike annonser for mobilabonnemeter og treningsstudioer – for ikke å snakke om at artiklene har fått nye overskrifter, av typen: "Slik vil han bygge Norge" med bilde av Einar Gerhardsen fra 1950-tallet. </p>

<p>Nettavisenes historie er kort, men tida går. Og med tida vil vandalismen bak "konverteringene" gå opp for de som har oppgaven med å dokumentere og bevare kulturhistorien.</p>

<p>Hva slags drivkrefter ligger bak nettavisenes CMS-konverteringsmani? Svaret er enkelt: Klikk.</p>

<p>De fleste digitale journalister er idag laboratorierotter i løpehjulene til Google Analytics og andre verktøy som kontinuerlig monitorerer hvem som besøker nettsidene og hvor lenge. Hva leserne får ut av innholdet, betyr mindre.</p>

<p>Slik Olds og Milner i 1953 for første gang koblet elektroder til rottehjerner og fikk de stakkars pelsdyra til frenetisk å trykke på en utløser for å stimulere belønningssenteret, slik formes journalistenes vinklinger, stil og emnevalg av belønningen i stigende klikk-kurver.</p>

<p>CMS-konverteringen gjør det mulig å forlenge denne nytelsen. Med CMS-konvertering kan du sminke opp de journalistiske lika og få artikkel-zombiene til å danse videre over klikk-kurvene. Thrilling.</p>

<h3>Energisluket</h3>

<p>Da Tim Berners-Lee i 1991 laget html, så han for seg et enkelt, effektivt verktøy for å lage innhold på internett. </p>

<p>Med CMS – og enda mer med CMS-enes arvtagere, de sosiale mediene, har noe enkelt og meningsbærende blitt forvandlet til noe toptungt,

energislukende og meningsløst.</p>

<p>En enkel html-kodet side, slik den du leser nå, er ikke stort lengre enn teksten du ser på skjermen. (Vedlagt her.) Derfor åpner den seg lynraskt i nettleseren.</p>

<p>Men prøv å se kildekoden bak en artikkel i en CMS-basert nettavis! (Vedlagt her.) Den er et inferno av kodenes kamp, en parodi på og en voldtekt av Berners-Lee sin enkle grunnidé. Hva fører det til?</p>

<p>En eskalerende spiral av energislukende datamaskiner, både på leverandørsiden – i form av nettservere – og på mottakersiden. Hvorfor laster ofte nettavisene i rykk og napp? Fordi CMS rasker sammen det ferdige produktet ut fra flere undersystemer som lik gjøkunger gaper etter mer prosessorkraft – mer, mer, mer!</p>

<p>Jeg intervjuet en gang en eldre datagründer som var opptatt av hva man kunne få til med små og enkle dataprogrammer. Den slags digital nøysomhet har for lengst gått av moten.</p>

<p>Der stillferdige menn som Ole Johan Dahl og Donald Knuth tenkte dypt om hvordan dataprogrammer kunne arbeide enkelt og elegant, tvinger nå pengepugere og sjarlataner de unge programmererne fra lavkostland til å snekre vakleворne rammeverk i digitale brakkebyer med dataverdenens svar på sponplater og scotchtape – forhåndslagede biblioteker, små programsnutter limt sammen i hektisk hastverk med en høyglanspolert "front-end" for å lure teknofobe åndsarbeidere. </p>

<p>I CMS-pushernes vold erfarer disse åndsarbeiderne igjen og igjen at det er kort vei fra åndsverk til hodepine. Men som lemen kaster de seg ut for CMS-stupet, på nytt og på nytt. Neste gang blir det bedre. Eller neste. Eller neste. Eller ...</p>

<hr>

<p>Arnfinn Sørensen 2020. Public domain – men oppgi gjerne kilde med lenke.</p>

</body>
</html>